

- Выведение из тени заработную плату населения т.к. доход заемщика – это главный фактор принятия решения по кредиту, к которому привязаны все скоринговые системы, нацеленные на размер официально подтвержденного дохода
Пути сокращения просроченной кредиторской задолженности клиентов со стороны банков:
- введение дополнительных проверок клиентов при оформлении кредитов (проверки аналитическим отделом и отделом риск-менеджмента) для раннего предупреждения и выявления мошенничества
- объединение нескольких источников информации по базам данных кредитных историй (заключение договоров с несколькими бюро кредитных историй)
- ужесточить меры по возврату кредитов, и внедрение мер борьбы с просроченной задолженностью по кредитам
- обеспечение эффективной системы Soft Collection – звонки-напоминания, письма должнику о необходимости оплатить для предотвращения задолженности по кредиту на ранней стадии.

Выводы. Потребительское кредитование в Украине, с каждым годом набирает все большую актуальность, т.к. на данный момент это единственный сегмент, практически восстановившийся после кризиса. С ростом потребностей в потребительских займах, коммерческие банки внедряют новые услуги (чековые кредиты и кредитные карты, целевые кредиты), а также новые каналы продаж банковских продуктов – агентские и брокерские схемы для увеличения объемов продаж. Но в связи с этим растет и доля просроченных кредитов, причиной которого есть не совершенные системы оценки потенциальных заемщиков, агрессивная политика продаж и входа на рынки. С другой стороны, для уменьшения своих потерь банки закладываются в стоимость кредита риски невозвратов на уровне 10-15%. Именно поэтому, для улучшения ситуации на рынке потребительского кредитования необходимо, чтобы со стороны банков и со стороны государственных органов управления банковским рынком проводились меры по уменьшению уровня невозврата кредитов.

Источники и литература:

1. В. Сирота «Управление проблемными кредитам как основа антикризисных мер банка» Вестник НБУ, Ноябрь 2012 №201 стр. 51-55
2. И. Дурицкий «Прогноз развития рынка кредитования физлиц в Украине» – «Бизнес» – 2011 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.business.ua/blogs/finansy/i_duritskiy_blog/586/
3. И. Никитченко «Количество банков, выдающих потребкредиты наличными, продолжило расти» от 05.02.13 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.prostobank.ua/potrebitelskie_kredity/novosti/kolichestvo_bankov_vydavuschih_potrebkredity_nalichnymi_prodolzhilo_rasti
4. Канеева И. И. «Потребительское кредитование в Украине» – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/64727.doc.htm
5. М. А. Жмайло «Потребительское кредитование в контексте социально-экономического развития» Вестник хмельницкого национального университета 2010, № 4. Т. 2 стр. 185 -189
6. Р. Подвысоцкий «Конкурентные условия функционирования банка – основная залог его успеха» Вестник НБУ, Декабрь 2012 №202 стр. 9-15

Кухтицька О.В.

УДК 658.1

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЙОГО ОЦІНКИ

Анотація. У статті розглянуто сучасні трактування поняття «фінансовий стан підприємства». На основі визначення сутнісних характеристик фінансового стану підприємства запропоновано авторський підхід що до його визначення. Досліджено показники, що визначають фінансовий стан підприємства. Визначена необхідність проведення оцінки фінансового стану підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стабільність підприємства, платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, майновий стан підприємства, рентабельність, ділова активність.

Аннотация. В статье рассмотрены современные трактовки понятия «финансовое состояние предприятия». На основе определения сущностных характеристик финансового состояния предприятия предложен авторский подход к его определению. Исследованы показатели, определяющие финансовое состояние предприятия. Определена необходимость проведения оценки финансового состояния предприятия.

Ключевые слова: финансовое состояние, финансовая стабильность предприятия, платежеспособность, ликвидность, финансовая устойчивость, имущественное положение предприятия, рентабельность, деловая активность.

Summary. The article considers the contemporary interpretations of the notion «the financial state of the enterprise». Basing on the essential features of the enterprise financial state, the author proposes a new approach to the definition of the financial state. Elements of the enterprise financial state are defined. This article gives us a conceptual description of financial state of the enterprise. Figures which determine financial state of the enterprise are analyzed. There is also emphasized necessity of evaluation of financial health for any company.

The article determine that in modern conditions of operation of enterprises whole description of financial wealth is necessary. This description including purchasing capacity, financial resistance, business activity, profitability as well as complete usage of financial resources, balancing of cash flow and financial risks.

Keywords: *financial health, financial stability of the company, solvency, liquidity, profitability, business activity.*

Постановка проблеми. За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Проблема управління фінансовим станом підприємства стоїть у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Але на сьогодні наукова думка не має загальноприйнятої точки зору з приводу чіткого визначення сутності поняття «фінансовий стан підприємства», дослідження переважно зосереджуються на його окремих його елементах. Тому необхідним є уточнення сутності поняття «фінансовий стан підприємства» як об'єкта фінансового управління ним, розгляд його показників.

Метою даної статті є обґрунтування теоретичних засад фінансового стану підприємства та складу показників, які найповніше його характеризують.

Виклад основного матеріалу.

Ефективна діяльність підприємства залежить від багатьох чинників, проте одним з найважливіших є фінансовий стан. Забезпечення стійкого функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання передбачає проведення оцінки фінансового стану, яка дозволяє визначити майнове і фінансове становище господарюючого суб'єкта. Враховуючи те, що в даний час підприємства несуть повну відповідальність за результати своєї виробничо-господарської діяльності перед співвласниками (акціонерами), працівниками, фінансовими установами та кредиторами, оцінка фінансового стану господарюючого суб'єкта при аналізі діяльності підприємства має визначальне значення.

У працях зарубіжних і вітчизняних економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємства, його значенням та методиками оцінювання, але нема єдиної точки зору що до визначення поняття «фінансовий стан підприємства».

На думку авторів Фінансового словника А.Г. Загороднього, Г.Л. Вознюка, Т.С. Смовженко, фінансовий стан – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами[2].

Поддєрьогін А.М. дає таке визначення: «Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [5, с. 282].

Філімонінков А.С. характеризує фінансовий стан підприємства як здатність підприємства своєчасно погашати свої боргові зобов'язання. Тобто автор розуміє під фінансовим станом підприємства рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [4, с. 415].

Савицька Г.В. під фінансовим станом має на увазі систему показників, що відображають стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу [3, с. 321].

Узагальнюючи усе вище сказане, можна сформулювати наступне визначення: фінансовий стан підприємства – це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.

Фінансовий стан може бути стійким, нестійким (передкризовому) і кризовим. Здатність підприємства своєчасно проводити платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі, переносити непередбачені потрясіння і підтримувати свою платоспроможність у несприятливих обставинах свідчить про його стійкий фінансовий стан, і навпаки.

Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинно володіти гнучкою структурою капіталу, уміти організувати його рух таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для самовідтворення.

Отже, фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів в змінюється внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику.

Фінансовий стан підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансове становище підприємства. І навпаки, у результаті недовиконання плану по виробництву і реалізації продукції відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки і суми прибутку і як наслідок погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

Стійкий фінансовий стан в свою чергу робить позитивний вплив на виконання виробничих планів і забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. Тому фінансова діяльність як складова частина господарської діяльності повинна бути спрямована на забезпечення планомірного надходження і

витрачання грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціональних пропорцій власного і позикового капіталу і найбільш ефективно його використання.

Головна мета фінансової діяльності зводиться до однієї стратегічної задачі – збільшенню активів підприємства. Для цього воно повинно постійно підтримувати платоспроможність і рентабельність, а також оптимальну структуру активу і пасиву балансу.

Основні завдання аналізу.

1. Своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності і пошук резервів поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.
2. Прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності і наявності власних і позикових ресурсів, розробка моделей фінансового стану при різноманітних варіантах використання ресурсів.
3. Розробка конкретних заходів, спрямованих на більш ефективно використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства [3, с. 321].

Кожне підприємство повинно прямувати до позитивного фінансового стану, тобто до створення достатнього обсягу фінансових ресурсів, що виступає гарантом своєчасності розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи, подальшого економічного та соціального розвитку.

Метою оцінки фінансового стану підприємства виступає пошук резервів збільшення його прибутковості, рентабельності і платоспроможності.

Оцінка фінансового стану підприємства повинна здійснюватися за допомогою вирахування системи економічних показників, які характеризують господарсько-фінансове становище господарюючих суб'єктів[4, с. 415].

Основними показниками, які характеризують фінансовий стан підприємства, є:

- платоспроможність;
- ліквідність;
- фінансова стійкість;
- майновий стан підприємства;
- рентабельність;
- ділова активність.

У сучасних умовах господарювання одним з найважливіших показників оцінки фінансового стану є платоспроможність підприємства, під якою розуміється готовність відшкодувати кредиторську заборгованість при настанні термінів платежу за рахунок поточних надходжень грошових коштів.

При цьому підприємство вважається платоспроможним, коли воно здатне своєчасно і повністю виконувати платіжні зобов'язання, що випливають з торгових, кредитних і інших операцій грошового характеру, реалізуючи поточні активи. Аналіз платоспроможності, здійснюваний на основі даних бухгалтерського балансу, необхідний не тільки для підприємства з метою оцінки і прогнозування фінансової діяльності, але і для зовнішніх інвесторів (наприклад, банків). Враховуючи це, платоспроможність впливає на можливість залучення зовнішніх джерел грошових коштів.

При характеристиці платоспроможності необхідно враховувати наявність грошових коштів на розрахункових рахунках у банках, у касі підприємства, прострочену дебіторську і кредиторську заборгованість, не погашені в термін кредити і позики. При цьому платоспроможність впливає на форми і умови комерційних угод. Поліпшення платоспроможності підприємства нерозривно пов'язане з політикою управління оборотним капіталом, яка націлена на мінімізацію фінансових зобов'язань.

На думку Савицької Г.В., ліквідність підприємства припускає наявність у нього оборотних коштів, таких як готівкові гроші, грошові кошти на рахунках у банках та швидко реалізовані елементи оборотних ресурсів, у розмірі, достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, з урахуванням можливого порушення термінів погашення, передбачених контрактами [3, с. 336].

Ліквідність необхідно розглядати з двох позицій: як час, необхідний для продажу активу, і як суму, виручену від його продажу. При цьому необхідно враховувати, що активи можна продати за короткий час, але зі значною знижкою в ціні.

При аналізі ліквідності балансу проводиться порівняння активів, згрупованих за ступенем їх ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву, згрупованими за термінами їх погашення.

Відсутність короткострокової ліквідності може означати, що підприємство не здатне використовувати ділові можливості, якщо такі виникають (наприклад, отримати вигідні знижки). Таким чином, низький рівень ліквідності призводить до відсутності вільних дій адміністрації підприємства. Наслідком не ліквідності є нездатність підприємства сплатити свої поточні борги і виконати поточні зобов'язання, що може призвести до вимушеної продажу довгострокових фінансових вкладів і активів, а в крайній формі - до неплатежів і банкрутства. Підставою для визнання підприємства банкрутом є невиконання вимог юридичних і фізичних осіб, які мають до нього фінансові та майнові претензії. Таким чином, розрахунок і аналіз коефіцієнтів ліквідності дозволяє виявити ступінь забезпеченості поточних зобов'язань фінансовими ресурсами.

Поняття платоспроможності і ліквідності є близькими за значенням, але перше є більш ємним, так як визначає здатність підприємства виконувати платіжні зобов'язання, а ліквідність показує наскільки швидко це можливо здійснити.

Фінансову стійкість підприємства тісно пов'язано із перспективною його платоспроможністю. Її аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства:

1. абсолютна фінансова стійкість (трапляється на практиці дуже рідко) – коли власні оборотні кошти забезпечують запаси й витрати;
2. нормально стійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами;
3. нестійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;
4. кризовий фінансовий стан – коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси й витрати, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями [5, с. 312].

Таким чином, фінансова стійкість є результатом наявності певного запасу міцності, що захищає підприємство від ризиків, пов'язаних з різкими змінами зовнішніх факторів.

Одним з основних завдань аналізу фінансово-економічного стану підприємства є дослідження показників, що характеризують його майновий стан. Оцінка майнового стану зводиться до визначення вартості майна підприємства, його структури, джерел його формування. Вивчення структури майна дозволяє судити про розширення або скорочення діяльності підприємства. Збільшення частки необоротних активів, скорочення питомої ваги оборотних коштів, як правило, свідчать про скорочення діяльності підприємства. Вартість майна визначається підсумком активу бухгалтерського балансу.

У процесі аналізу необхідно оцінити динаміку вартості майна порівняно з початком року. Зростання зазвичай розцінюється як позитивний фактор, що свідчить про нормальну діяльність і розширенні господарського обороту [5, с. 305].

Узагальнюючими характеристиками фінансових результатів діяльності підприємства є показники рентабельності, які характеризують ефективність підприємства в цілому, прибутковість виробничої, підприємницької, інвестиційної діяльності, окупність витрат і т. д. Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення ефекту з використаними ресурсами [4, с. 416].

Основні показники рентабельності можна об'єднати в такі групи:

1) показники прибутковості продукції, які розраховуються на основі виручки від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг) і витрат на її виробництво і реалізацію. До них відносяться рентабельність продажів, рентабельність основної діяльності (окупності витрат);

2) показники прибутковості майна – рентабельність активів, рентабельність основних засобів і інших необоротних активів і рентабельність оборотних активів;

3) показники прибутковості використовуваного капіталу, які розраховуються на базі інвестованого капіталу і характеризують рентабельність власного і перманентного капіталу.

Поряд з показниками рентабельності, ефективність роботи підприємства характеризують показники ділової активності, під якою розуміється результативність роботи підприємства щодо величини авансованих ресурсів або величини їх споживання в процесі виробництва.

Ділова активність проявляється в динамічності розвитку господарюючого суб'єкта, досягненні ним поставлених цілей, а також швидкості обороту коштів, від якої залежить розмір річного обороту.

При цьому з розмірами обороту, а отже, і з їх оборотністю пов'язана відносна величина умовно-постійних витрат, тому що чим швидше оборот, тим менше на кожен оберт доводиться цих витрат [1, с. 121].

Прискорення обороту на тій або іншій стадії кругообігу засобів тягне за собою прискорення обороту та на інших стадіях. Оборотність коштів, вкладених в майно підприємства, може бути оцінена з використанням швидкості та періоду обороту. Так, швидкість обороту визначається кількістю оборотів, яке здійснює за аналізований період авансовані на формування оборотних коштів фінансові ресурси підприємства.

Період обороту характеризується середнім терміном, за який повертаються в господарську діяльність підприємства грошові кошти, вкладені у виробничо-комерційні операції.

Отже, фінансовий стан характеризується комплексом показників, такими як платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, майновий стан підприємства, рентабельність та ділова активність.

Висновки. У загальному вигляді можна стверджувати, що фінансовий стан характеризує наскільки успішно фірма здійснює процеси виробництва і реалізації продукції, формує і використовує грошові доходи, забезпечує кругообіг коштів у відтворювальному процесі, організовує взаємовідносини з іншими організаціями, банками, бюджетом, страховими компаніями і т.п.

Оцінка фінансового стану – невід’ємна частина економічного аналізу діяльності підприємства, без якого неможливе раціональне ведення господарства будь-якого суб’єкта господарювання. Враховуючи це, фінансовий стан – одна з найважливіших сторін господарської діяльності кожного підприємства.

Таким чином, за допомогою аналізу фінансового стану можна визначити місце кожного аналізованого підприємства на ринку та оцінити загальну економічну ситуацію в країні, регіоні або галузі.

Джерела та література:

1. Дмитриев О. Ф. Анализ финансового состояния предприятия: учебное пособие / О.Ф. Дмитриев. – М. : 2005. – 138 с.
2. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. – 3-тє вид. випр. та доп. – К. : Знання, 2000.
3. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. – Минск : ООО «Новое знание», 2000. – 688 с.
4. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: підручник / О. С. Філімоненков, Д. І. Демо, ред. О. С. Філімоненков – К. :Алерта, 2009. – 495с.
5. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 460 с.

Зубкова В.І., Миронович М.С.

УДК [658.15:005.334]:6565(477.75)

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА В АР КРИМ

***Анотація.** В статті розглядається проблема ризику втрати платоспроможності підприємств, джерела та причини його виникнення, методи ухилення від ризику неплатоспроможності. Основна частина статті присвячена вивченню методів оцінок ризику неплатоспроможності підприємства, а саме аналіз платоспроможності на підставі розрахунку коефіцієнтів ліквідності й розподілення підприємств за зонами платоспроможності, які були вибрані як найбільш підходящі для транспортного підприємства АР Крим.*

***Ключові слова:** ризик неплатоспроможності, коефіцієнти ліквідності, зони платоспроможності, дебіторська заборгованість.*

***Аннотация.** В статье рассматривается проблема риска потери платежеспособности предприятий, источники и причины его возникновения, методы уклонения от риска неплатежеспособности. Основная часть статьи посвящена изучению методов оценки риска неплатежеспособности предприятия, а именно анализ платежеспособности на основании расчета коэффициентов ликвидности и распределение предприятий по зонам платежеспособности, которые были выбраны как наиболее подходящие для транспортного предприятия АР Крым.*

***Ключевые слова:** риск неплатежеспособности, коэффициенты ликвидности, зоны платежеспособности, дебиторская задолженность.*

***Summary.** The article is devoted to the insolvency risk, its reasons and influence on the company's counterparties. Much attention is given to estimation of insolvency risk. As basic methods of the estimation were chosen: analysis of solvency based on liquidity (calculation of absolute, rapid and current liquidity ratios) ratios, analysis of solvency based on the coefficients of financial stability (calculation of coefficients of financial autonomy, financing, maneuverability of property asset, to material well-being by the personal funds). Such estimation of solvency is most widespread. Further the author analyzes an alternative method developed by Russian scientists. This method consists in distribution of enterprises into four zones, depending on the level of their solvency. The zones are: absolute, current, critical solvency and insolvency. The author estimates solvency of a transporting enterprise using analyses of its accounts receivable. All coefficients were practically calculated from data of activity of the enterprise. This method was chosen because it is considered to be the most adopted to insolvency risk estimation of a transporting company in the Crimea. In conclusion the author offers the ways of avoiding insolvency risk.*

***Keywords:** risk of insolvency, liquidity ratios, zone solvency, receivables.*

Постановка проблеми. За умов нестабільної економіки в країні, важливим стає своєчасна та достовірна оцінка ризику неплатоспроможності підприємства, оскільки за цих умов будь-яке підприємство, не дивлячись на його форму власності, може збанкрутувати, тобто воно не застраховане від втрати здатності відповідати за своїми зобов’язаннями, що також може призвести до повної його ліквідації. Для оцінки ризику неплатоспроможності транспортного підприємства в АР Крим найбільш прийнятною є оцінка на підставі аналізу ліквідності, платоспроможності та оборотних активів підприємства, а також розглянута російськими вченими методика розподілення підприємств за зонами платоспроможності.

Аналіз останніх досліджень. Питанням теорії і практики оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства розглядалися в працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та практиків, зокрема: І.Макарчук; А. Шеремета; Г. Савицької; А. Бланка; А. Виноходова; І.Марченко та інші.

Цілі статті та формулювання завдання дослідження. Актуальність проведених досліджень оснований на необхідності вибору оцінок ризику неплатоспроможності підприємств, які можна використовувати для